

355.313:356.33

ZDRAVOTNICKÝ ODDÍL

Prof. MUDr. Albin ŽÁK, CSc., pplk. MUDr. Vojtěch HUMLÍČEK, pplk. MUDr. Jozef BALÍK, MUDr. Jiří KVAPIL,
pplk. MUDr. Zdeněk POLÁŠEK
Vojenská lékařská akademie J. E. Purkyně, Hradec Králové
(rektor: plk. doc. MUDr. Svatopluk Býma, CSc.)

Zdravotnický oddíl (zdro) doznal v posledním období zásadnějších změn v organizační struktuře a počtech odborného personálu. Byla posílena třídicí kapacita oddílu, pracovníci resuscitace a do oddílu bylo zařazeno radiodiagnostické pracoviště. Zásadně byla přehodnocena potřeba sester a zvažena jejich možnost náhrady zdravotníky. Nově byl do oddílu zařazen lékař psychiatr. Vytvořily se tak lepší podmínky pro poskytování pomoci raněným a oddíl se výkonností přiblížil standardům NATO pro obdobné etapy.

Zdravotnický oddíl je samostatný mobilní útvar vojenského zdravotnictví v poli. Je určen především ke zdravotnickému zabezpečení prvosledových mechanizovaných brigád a provádí zdravotnické zabezpečení na 2. etapě léčebně odsunového systému.

Zdravotnický oddíl je významný prvek léčebně odsunového systému podílející se na záchraně života raněných vojáků na bojišti:

- organizací zdravotnických odsunů z praporních obvažišť mechanizovaných praporů na vlastní etapu a
- poskytnutím neodkladných výkonů první lékařské a odborné lékařské pomoci.

Zdravotnický oddíl zabezpečuje příjem a třídění raněných a zasažených, resuscitaci a stabilizaci vitálních funkcí a chirurgické výkony na záchranu života a končetin.

Početní stav příslušníků zdravotnického oddílu je 112 osob. Z toho je 18 lékařů, 1 farmaceut, 20 středních zdravotnických pracovníků včetně 9 sester. Základní organizační struktura zdravotnického oddílu je znázorněna na schématu 1.

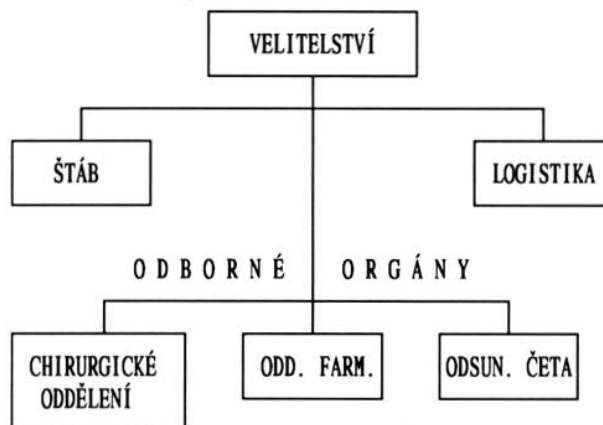

Schéma 1 Základní struktura zdravotnického oddílu

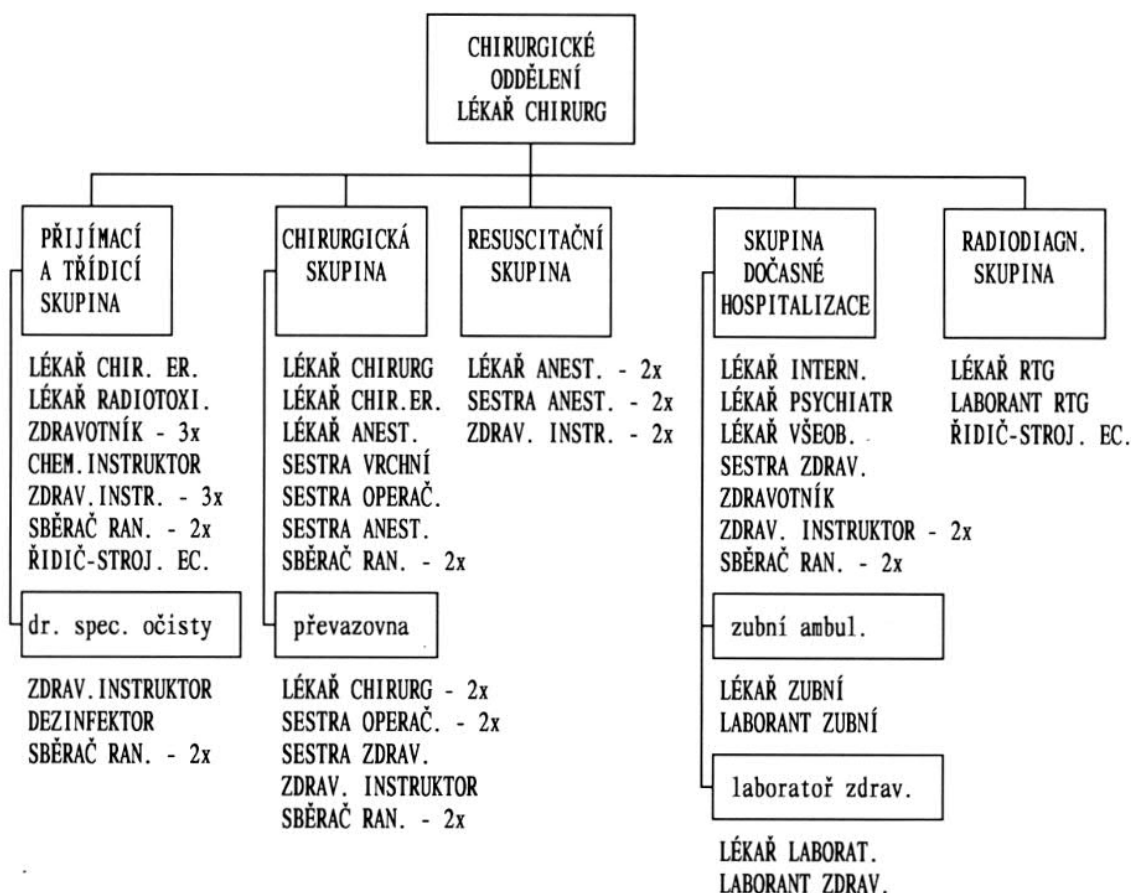

Schéma 2 Struktura chirurgického oddělení zdravotnického oddílu

Velitelství a štáb organizuje činnost zdravotnického oddílu, jeho přesun, rozvinutí a všestranné zabezpečení. Štáb a jednotka logistiky zajišťují spojení s nadřízeným, zásobování, dopravu a opravy.

Odborné orgány tvoří 67 % početního stavu osob. Převážná většina odborného personálu je soustředěna v chirurgickém oddělení, které rozvíjí zdravotnický oddíl jako etapu odborné lékařské pomoci. Oddělení farmacie a zdravotnické techniky vytváří lékárnu ve prospěch etapy a sklad k zásobování podřízených. Odsunová četa má ve 2 družstvech celkem 12 automobilů zdravotnických malých terénních a 2 autobusy.

Velitelem zdravotnického oddílu je lékař organizátor, jeho zástupcem lékař chirurg, který je také náčelníkem chirurgického oddělení. Ve velitelství je ještě zařazen lékař epidemiolog.

Hlavní odbornou součástí je chirurgické oddělení, jeho organizační struktura a personální obsazení jsou znázorněny na schématu 2.

V oblasti **léčebné** je hlavním úkolem zdravotnického oddílu:

- příjem, registrace a zdravotnické třídění raněných, nemocných a zasažených,
- doplnění nebo poskytnutí první lékařské pomoci těm, kterým nebyla poskytnuta na nižší etapě,
- poskytnutí odborné lékařské pomoci, zejména účinné resuscitace a neodkladných chirurgických

výkonů,

- dočasná hospitalizace a léčení raněných a nemocných neschopných odsunu,
- dočasná izolace infekčně nemocných a podezřelých z infekce,
- konečná léčba lehce raněných a nemocných s krátkou dobou vyléčení,
- speciální očista zamořených raněných a nemocných a hygienická očista značně znečištěných,
- poskytnutí odpočinku a občerstvení raněných a nemocných a jejich příprava na odsun do nemocnic.

Podle pravidla „šesti hodin“ by chirurgické zákroky na záchranu života a končetin měly být poskytnuty co nejdříve, ale nejdéle do 6 hodin od zranění.

Zdravotnický oddíl v léčebně odsunovém systému tvoří spojovací článek mezi 1. etapou systému - praporním obvazištěm, pracujícím v těsné blízkosti fronty, a mezi nemocničními zařízeními teritoria státu. Svoji činnosti směřuje k udržení životních funkcí raněných do doby, než se dostanou do péče nemocnic.

Chirurgické oddělení se skládá z 5 skupin. Příjemci a třídící skupina rozvíjí část příjemci a odsunovou. Chirurgická a resuscitační skupina rozvíjí část operační a resuscitační. Skupina dočasně hospitalizace vytváří část hospitalizační.

POTŘEBA:

PŘÍJEM A ROZTŘÍDĚNÍ 350-400 RANĚNÝCH
A NEMOCNÝCH ZA DEN

DOPLNĚNÍ PRVNÍ LÉKAŘSKÉ POMOCI
15 % = 55-60 OSOB

PŘÍPRAVA NA ODSUN

CHIRURGICKÁ NEODKLADNÁ POMOC
12-15 % = 45-55 OSOB

NEODKLADNÁ RESUSCITACE
20 % = 70-80 OSOB

DOČASNÁ HOSPITALIZACE
10 % = 35-40 OSOB

Schéma 3 Funkční součásti zdravotnického oddílu, výkonnost a kapacita

Funkční součásti rozvinutého zdravotnického oddílu jsou znázorněny na schématu 3. Vstup na etapu zabezpečuje třídící hlídka ve složení zdravotnický a chemický instruktor. Podle struktury zdravotnických ztrát se vytvářejí až 3 přijímací a třídící oddělení. Zpravidla se před nimi zřizuje třídící plocha, na které prvotní rozdělení raněných provádějí 3 třídící brigády ve složení lékař, zdravotník a zdravotnický instruktor. Neodkladná od-

borná lékařská pomoc je poskytována v části operační a resuscitační, kde se rozvíjí operační sál, převazovna těžce raněných a 2 resuscitační oddělení. V části pro dočasnou hospitalizaci se vytvářejí zpravidla 2 oddělení dočasné hospitalizace pro hlavní profily poškozených dočasně neschopných odsunu na vyšší etapu a izolátor. Radio-diagnostické pracoviště, lékárna a laboratoř se umísťují nejbližší hlavní součástí.

Na schématu je také uvedeno určení součástí, počty třídících a operačních týmů, možná lůžková kapacita a základní kalkulace potřeby výkonů.

Tyto potřeby výkonů nová organizace zdravotnického oddílu jak v oblasti třídících, tak i ošetrovací kapacity pokrývá. Tři třídící brigády při potřebě cca 3-5 minut na vytřídění 1 pacienta a cca 10 minut na doplnění první lékařské pomoci asi 15 % raněných jsou dostačující, aby zvládly celkový počet ztrát cca 400 osob i v průměru 35-40 raněných za hodinu. Čistá třídící kapacita je až 45 raněných za hodinu. Operační kapacita operačního sálu a převazovny je kolem 50 operačních výkonů a odpovídá tedy uváděné potřebě. Resuscitační kapacita při předpokládaném obratu lůžka 3x na resuscitačním oddělení traumatologickém a 2x na resuscitačním oddělení pro popáleniny je odpovídající. Lůžková kapacita hospitalizační části je zřejmá ze schématu.

Zdravotnický oddíl je řízen náčelníkem zdravotnické služby brigády nebo je zařazen v záloze armádního sboru, případně teritoria. Kromě svého hlavního určení ve prospěch mechanizovaných brigád může být zasazen i v hloubce území k poskytnutí pomoci při vzniku většího ohniska zdravotnických ztrát.

Zdravotnický oddíl má ve své organizaci vlastní zdravotnické **odsunové prostředky** soustředěné v odsunové četě. Tyto prostředky jsou určeny jednak k posílení praporek obvazišť prvosledových mechanizovaných praporů ke splnění jejich odsunových úkolů, jednak pro splnění vlastního odsunového úkolu, tj. odsun raněných a nemocných z praporek obvazišť mechanizovaných praporů na vlastní etapu.

Ke splnění těchto úkolů může být zdravotnický oddíl posílen dalšími zdravotnickými automobily z prostředků armádního sboru.

Využití vlastních i posilových zdravotnických odsunových prostředků se provádí podle rozhodnutí náčelníka zdravotnické služby brigády při dodržení zásady, že určitý počet prostředků by měl zůstat v záloze.

Vlastní odsunový úkol, odsun z praporek obvazišť mechanizovaných praporů, je veden zpravidla na vlastní etapu, jen v případě, kdy je praporek obvazišť, např. na okraji sestavy brigády, blíže nemocničnímu zařízení, mohou být ranění odsunováni přímo tam.

Zdravotnický oddíl plní určité úkoly i v oblasti zásobování zdravotnickým materiálem jak ve vztahu k praporek obvazišť, tak i k vlastní etapě.

Zdravotnický oddíl podává nadřízenému předepsaná hlášení a výkazy o svém stavu a činnosti.

Zdravotnický oddíl může být pověřen i dalšími úkoly zdravotnického zabezpečení, např. v oblasti péče o postižené civilní obyvatelstvo a zajatce.

Velení zdravotnického oddílu působícího ve prospěch mechanizované brigády by mělo znát plán zdravotnického zabezpečení brigády pro případ vyřazení velitelského stanoviště, aby byla zabezpečena nepřetržitost řízení léčebně odsunového zabezpečení mechanizované brigády.

Zdravotnický oddíl se rozvíjí jako etapa odborné lékařské pomoci za bojovou sestavou mechanizované brigády, v obraně zpravidla v hloubce 25-30 km od předního okraje obrany.

Zdravotnický oddíl jako etapa zdravotnického zabezpečení se rozvíjí v krytých místech mimo prostor předpokládané intenzivní bojové činnosti. Rozvíjí se v místech, kde se sbíhají komunikace od praporek obvazišť a kde je vhodná komunikace k odsunům do nemocnic.

Zdravotnický oddíl se rozvíjí zpravidla v osadách, kde využívá část zachovalých budov, má ale stanové vybavení i na rozvinutí hlavních součástí v terénu.

Prostor rozvinutí oddílu se zásadně nemaskuje a musí být označen dobře viditelnými rozeznávacími znaky zdravotnické služby armád.

V prostoru rozvinutí se organizuje požární ochrana a přímá ochrana a střežení k zamezení přístupu nepovolaných osob.

Souhrn

V článku jsou popsány úkoly, organizační struktura a funkce zdravotnického oddílu mechanizované brigády po posledních změnách tabulek válečných počtů. Podrobně je uvedeno složení odborných orgánů, výčet pracovišť poskytujících zdravotnickou pomoc i jejich výkonnost. V závěru je uvedeno určení odsunových prostředků, kterými zdravotnický oddíl disponuje.

Klíčová slova: Zdravotnický oddíl; Zdravotnická služba mechanizované brigády; Odsun raněných na bojišti.

Do redakce došlo 23. 6. 1997